INGLIZ TILIDAGI RAQAMLI DISKURSDA EMOTSIONAL IFODALANISHNING LINGVOPRAGMATIK TAHLILI

Djalilova Zamira Rustamovna
Alfraganus Universiteti 2 kurs talabasi
E-mail:Maya_961@myrambler.ru

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ingliz tilidagi raqamli diskursda emotsional ifodalanishning lingvopragmatik xususiyatlari tahlil qilinadi. Raqamli kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi natijasida emotsional mazmunni ifodalashning an'anaviy lingvistik vositalari bilan bir qatorda emojilar, emotikonlar, tinish belgilari, bosh harflar, grafik takrorlar va qisqartmalardan foydalanish keng tarqalmoqda. Tadqiqotning maqsadi ingliz tilidagi raqamli muloqotda emotsiyalarni ifodalovchi til birliklarini aniqlash hamda ularning pragmatik vazifalarini yoritishdan iborat. Tadqiqotda tavsifiy, kontekstual va pragmalingvistik tahlil usullaridan foydalanildi. Tahlil natijasida emotsional birliklar nafaqat so'zlovchining hissiy holatini ifodalashi, balki muloqot ishtirokchilari o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishi, xabar mazmunini kuchaytirishi, kinoya va hazilni yuzaga chiqarishi hamda kommunikativ maqsadni aniqlashtirishga xizmat qilishi asoslandi. Shuningdek, emotsional ifodalarning talqini kommunikativ vaziyat, suhbatdoshlar o'rtasidagi munosabat va raqamli platformaning o'ziga xos xususiyatlariga bog'liqligi ko'rsatildi.

Kalit so'zlar: raqamli diskurs, emotsional ifodalanish, lingvopragmatika, ingliz tili, emotsional leksika, emoji, pragmatik funksiya, internet kommunikatsiyasi.

ABSTRACT

This article analyzes the linguopragmatic features of emotional expression within English-language digital discourse. With the development of digital communication tools, the use of emojis, emoticons, punctuation marks, capitalization, graphic repetitions, and abbreviations has become widespread, alongside traditional linguistic means of conveying emotional content. The study aims to identify linguistic

units that express emotions in English digital communication and to elucidate their pragmatic functions. Descriptive, contextual, and pragmalinguistic analysis methods were employed. The findings demonstrate that emotional units not only convey the speaker's emotional state but also serve to regulate social relationships between participants, intensify the content of a message, convey irony or humor, and clarify communicative intent. Furthermore, it is shown that the interpretation of emotional expressions depends on the communicative situation, the relationship between the interlocutors, and the specific characteristics of the digital platform.

Keywords: digital discourse, emotional expression, linguopragmatics, English language, emotional vocabulary, emoji, pragmatic function, internet communication.

KIRISH

XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi insonlar o‘rtasidagi muloqot shakllarining o‘zgarishiga olib keldi. Ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar, elektron pochta va turli internet platformalari kundalik kommunikatsiyaning muhim vositalariga aylandi. Ushbu muhitlarda til nafaqat axborot uzatish, balki shaxsiy munosabat, hissiy holat, baholash va kommunikativ niyatni ifodalash vositasi sifatida ham namoyon bo‘ladi. Shu sababli raqamli diskursni lingvistik va pragmatik jihatdan o‘rganish zamonaviy tilshunoslikning dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Raqamli diskurs tushunchasi elektron aloqa vositalari orqali yuzaga keladigan, muayyan kommunikativ maqsad va ijtimoiy sharoit bilan belgilanadigan nutqiy faoliyatni anglatadi. S. Herring (2004) kompyuter vositasidagi diskursni internet muhitida shakllanuvchi til xulq-atvorini tahlil qilishning muhim obyekti sifatida izohlaydi. Bunday diskursda yozma nutq, og‘zaki muloqotga xos xususiyatlar va vizual belgilar o‘zaro uyg‘unlashadi.

D. Derks, A. H. Fischer va A. E. R. Bos (2008) kompyuter vositasidagi kommunikatsiyada emotsiyaning o‘rnini o‘rgangan holda, raqamli muloqotni emotsional jihatdan mutlaqo cheklangan muhit sifatida baholash to‘g‘ri emasligini ta’kidlaydilar. Aksincha, unda hissiy mazmunni yetkazishning o‘ziga xos usullari shakllanadi. E. Dresner va S. C. Herring (2010) esa emotikonlarning pragmatik

vazifalarini tahlil qilib, ularning xabar mazmuni va nutqiy harakatning talqiniga ta’sir ko‘rsatishini asoslaydilar. Mazkur masalaning dolzarbligi ingliz tilidagi raqamli muloqotda emotsional ifodalanish vositalarining xilma-xilligi va ularning kontekstga bog‘liq ravishda turlicha talqin qilinishi bilan belgilanadi. Ayniqsa, bir xil lingvistik birlikning turli vaziyatlarda samimiylik, norozilik, kinoya yoki hazilni ifodalashi uning lingvopragmatik xususiyatlarini kompleks o‘rganishni talab qiladi.

Tadqiqotning maqsadi ingliz tilidagi raqamli diskursda emotsional ifodalanishning asosiy lingvistik vositalarini aniqlash va ularning pragmatik vazifalarini tavsiflashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun emotsional leksika, grafik vositalar va emojilarning funksiyalarini ko‘rib chiqish, shuningdek, ularning kontekst bilan munosabatini izohlash vazifalari belgilandi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot sifat jihatidan tavsifiy va nazariy-tahliliy xarakterga ega. Unda ingliz tilidagi raqamli kommunikatsiya, kompyuter vositasidagi diskurs va emotsional ifodalanish masalalariga bag‘ishlangan ilmiy manbalar o‘rganildi. Tahlilning asosiy yo‘nalishi raqamli muloqotda uchraydigan emotsional birliklarning lingvistik shakli, kontekstual ma’nosi va kommunikativ vazifasini aniqlashdan iborat.

Tadqiqotda quyidagi usullardan foydalanildi:

Tavsifiy tahlil orqali emotsiyalarni ifodalovchi leksik, grammatik va grafik vositalarning asosiy xususiyatlari yoritildi.

Kontekstual tahlil yordamida muayyan til birliklarining ma’nosi kommunikativ vaziyat bilan bog‘liq holda izohlandi.

Pragmalingvistik tahlil asosida emotsional ifodalarning samimiylikni namoyon etish, munosabat bildirish, fikrni kuchaytirish, kinoya yaratish va suhbatdoshga ta’sir ko‘rsatish kabi vazifalari ko‘rib chiqildi.

Tahlil uchun keltirilgan inglizcha misollar emotsional ifodalanishning lingvopragmatik xususiyatlarini tushuntirish maqsadida tuzilgan namunaviy misollardir. Ular maxsus yig‘ilgan empirik korpusdan olingan natijalar sifatida talqin

qilinmasligi lozim. Shu sababli tadqiqot xulosalari nazariy tahlil va misollarning kontekstual izohiga asoslanadi.

NATIJALAR

Tahlil natijasida ingliz tilidagi raqamli diskursda emotsional ifodalanishning to‘rtta asosiy ko‘rinishi ajratildi: emotsional leksika, grafik va punktuatsion vositalar, emoji hamda emotikonlar, shuningdek, kontekst orqali yuzaga keladigan pragmatik ma’nolar.

Emotsional leksikaning ifodaviy imkoniyatlari

Emotsional leksika insonning hissiy holati, munosabati va bahosini bevosita ifodalovchi til birliklarini qamrab oladi. Ingliz tilidagi *happy, excited, delighted, disappointed, worried, angry, upset* kabi sifatlar hamda *love, hate, enjoy, appreciate, regret* kabi fe’llar emotsional mazmunni ifodalashda faol qo‘llanadi. Masalan:

I’m absolutely delighted with the results! Ushbu gapda *delighted* leksemasi ijobiy emotsional holatni ifodalaydi. *Absolutely* kuchaytirgichi esa hissiy mazmunning intensivligini oshiradi. Gap oxiridagi undov belgisi xabarning ifodaviy xususiyatini yanada kuchaytiradi. Yana bir misol: *I’m really disappointed with this decision.*

Mazkur gapda *disappointed* salbiy hissiy munosabatni ifodalaydi, *really* kuchaytirgichi esa norozilik yoki ranjish darajasini ta’kidlaydi. Biroq ushbu xabarning aniq pragmatik vazifasi uning qaysi vaziyatda, kimga va qanday maqsadda yuborilganiga bog‘liq.

Demak, emotsional leksika raqamli diskursda hissiy holatni nomlash bilan cheklanmay, so‘zlovchining voqea yoki suhbatdoshga bo‘lgan munosabatini ham ifodalaydi.

MUHOKAMA

Olingan nazariy-tahliliy natijalar ingliz tilidagi raqamli diskursda emotsional ifodalanishni faqat emotsional so‘zlar yoki vizual belgilar yig‘indisi sifatida o‘rganish yetarli emasligini ko‘rsatadi. Emotsional mazmun lingvistik vositalar, kommunikativ niyat va ijtimoiy vaziyatning o‘zaro ta’siri natijasida shakllanadi.

D. Derks, A. H. Fischer va A. E. R. Bos (2008) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar kompyuter vositasidagi kommunikatsiyada emotsiyalar mavjudligini va ularning ifodalanishi turli sharoitlarga bog‘liqligini ko‘rsatadi. Ushbu qarash raqamli muloqotni hissiy jihatdan cheklangan muhit sifatida emas, balki o‘ziga xos ifoda vositalariga ega kommunikativ makon sifatida baholash zarurligini asoslaydi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati ham mavjud. Ingliz tilini xorijiy til sifatida o‘rganayotgan shaxslar raqamli muloqotda emotsional birliklardan foydalanish qoidalarini bilish orqali kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishlari mumkin. Xususan, emojilar, tinish belgilari va qisqa javoblarning kontekstga qarab turlicha talqin qilinishi haqidagi bilimlar pragmatik xatolar va madaniyatlararo tushunmovchiliklarning oldini olishga yordam beradi.

Biroq mazkur tadqiqot nazariy va tavsifiy xarakterga ega bo‘lib, unda maxsus shakllantirilgan raqamli matnlar korpusi yoki ishtirokchilar bilan o‘tkazilgan tajriba natijalari tahlil qilinmagan. Shu sababli keltirilgan xulosalarni barcha raqamli platformalar va ingliz tilidan foydalanuvchi guruhlarga bir xil darajada tatbiq etish mumkin emas.

XULOSA

Ingliz tilidagi raqamli diskursda emotsional ifodalanishning lingvopragmatik tahlili hissiy mazmunni shakllantirishda til birliklari va kontekstning o‘zaro bog‘liqligini ko‘rsatadi. Emotsional leksika, kuchaytirgichlar, grafik takrorlar, bosh harflar, tinish belgilari, emojilar va emotikonlar raqamli muloqotda hissiy holatni ifodalash hamda suhbatdoshga munosabat bildirishning muhim vositalaridir.

Tahlil asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

Emotsional leksika so‘zlovchining hissiy holati va baholash munosabatini bevosita ifodalashga xizmat qiladi.

Grafik va punktuatsion vositalar yozma xabarning ifodaviyligini oshirib, urg‘u, hayajon, norozilik yoki hayrat kabi ma’nolarni yuzaga chiqarishi mumkin.

Emojilar va emotikonlar xabar mazmunini to‘ldiradi, uning pragmatik talqiniga ta’sir qiladi hamda samimiylik, kinoya yoki norozilikni ifodalashda qatnashadi.

Emotsional birliklarning ma’nosi kommunikativ vaziyat, suhbatdoshlar o‘rtasidagi munosabat va umumiy kontekst bilan belgilanadi.

Shunday qilib, raqamli diskursda emotsional ifodalanishni to‘liq tushunish uchun lingvistik shaklni pragmatik vazifa va kontekst bilan birgalikda o‘rganish zarur. Ushbu yondashuv zamonaviy ingliz tilidagi internet kommunikatsiyasining o‘ziga xos xususiyatlarini aniqlash, raqamli pragmatika masalalarini chuqurroq anglash va ingliz tilida samarali muloqot qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Crystal, D. (2006). *Language and the Internet* (2nd ed.). Cambridge University Press.
2. Derks, D., Fischer, A. H., & Bos, A. E. R. (2008). The role of emotion in computer-mediated communication: A review. *Computers in Human Behavior, 24*(3), 766–785.https://doi.org/10.1016/j.chb.2007.04.004
3. Dresner, E., & Herring, S. C. (2010). Functions of the nonverbal in CMC: Emoticons and illocutionary force. *Communication Theory, 20*(3), 249–268.https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2010.01362.x
4. Herring, S. C. (2004). Computer-mediated discourse analysis: An approach to researching online behavior. In S. A. Barab, R. Kling, & J. H. Gray (Eds.), *Designing for Virtual Communities in the Service of Learning* (pp. 338–376). Cambridge University Press.https://doi.org/10.1017/CBO9780511805080.016
5. Walther, J. B. (1992). Interpersonal effects in computer-mediated interaction: A relational perspective. *Communication Research, 19*(1), 52–90.https://doi.org/10.1177/009365092019001003